

Rukajärven suunnan historyyhdistys ry

Toimintakertomus 2012 - 2013

Yleistä

Rukajärven suunnan historyyhdistyksen perustaminen tuli v. 2009 aikana ajankohtaiseksi sen jälkeen kun useat veteraanit ja erityisesti Ermei Kannisen ja Pentti Perttulin ehdotus Rukajärven suunta -nimen käytöstä 14. D. Perinneyhdistyksessä ei saanut riittävää kannatusta. Rukajärven suunnan historyyhdistys perustettiin 19.9.2009 Marskin Majalla, jolloin oli tullut kuluneeksi 65 vuotta Jatkosodan välirauhansopimuksen solmimisesta.

Yhdistys liittyi v. 2010 Maanpuolustuskieltojen liiton jäseneksi. Yhdistyksellä on tällä hetkellä 115 jäsentä.

Yhdistyksen hallinto

Yhdistyksen hallitukseen ovat kuuluneet puheenjohtaja Tenho Tikkanen, hallituksen varapuheenjohtaja Reijo Kortelainen, sihteeri, taloudenhoitaja Leevi Kuokkanen, jäsenet Pentti Kärkkäinen, Antti Haapalainen, Antero Huttunen, Ossi Laine, Timo Laukkanen ja veteraani Paavo Salmensuu.

Yhdistyksen tilintarkastajaksi valittiin 17.9.2011 pidetyssä yhdistyksen vuosikokouksessa Matti Yrjänä, joka valittiin tehtävään uudelleen Kontiolahdella 14.9.2012 pidetyssä kokouksessa.

Perinneaineiston kerääminen ja tallentaminen

Toimintakertomuksen liitteenä yksityiskohtaisempi luettelo yhdistyksen suorittamasta perinneaineiston keräysoyöstä. Sääntöjensä mukaan yhdistys on jatkanut Rukajärven suunnan sotahistoriaan liittyvien veteraanihaastattelujen, valokuvien ja erilaisen perinnemateriaalin keräystä ja kokoamista. Veteraanit ovat luovuttaneet yhdistykselle valokuva-aineistojaan, jotka on digitoitu ja kuvat ja muu materiaali on palautettu veteraaneille itselleen.

Lisäksi yhdistyksen jäsenet ovat hankkineet vastaavaa yleisesti myynnissä olevaa perinneaineistoa omistukseensa, joka sekin aineisto on valokuvattu ja tallennettu Rukajärven suunnan historyyhdistyksen kokoelmaan.

Kaikkiaan yhdistyksellä on hallussaan useita tuhansia valokuvia digitoituna, joita jäsenet ovat toimittaneet liitettäväksi aikaisempaan Rukajärven suunnan historiikkitoimikunnan keräämien veteraanihaastattelujen joukkoon. Yhdistys on jatkanut veteraanihaastattelujen tekemistä videolle.

Digitoidusta perinneaineistosta huomattava osa on tallennettu kansallisarkistoon ja lisäksi videohaastatteluja on toimitettu myös kirjastoihin.

Runnin tilaisuudet

Runnilla Vuosikokouksen yhteydessä pidettiin myös Marski Rukajärvellä valokuvanäyttely ja Marski Rukajärvellä seminaari. Seminaariin osallistui n. 100 henkilöä.

Marskin Majan tilaisuus 18.10.2012

Ermei Kannisen ja Olavi Tiittasen 90-vuotispäivän, sekä Ilmari Koppisen 95-vuotispäivän kunniaksi järjestettiin pienimuotoinen tilaisuus Marskin Majalla samassa yhteydessä, jossa julkistettiin yhdistyksen julkaisema kirja Rukajärven luutnantti, Kenttäpostia sotasensuurin takaa. Tilaisuuteen osallistui kaikkiaan 24 yhdistyksen jäsentä.

Valokuvanäyttelyt

Runnilla pidetyn Marski Rukajärvellä valokuvanäyttelyn valokuvat olivat nähtävillä Runnilla 1.8.–31.12.2012. Sama näyttely oli esillä Lieksan asemalla elokuusta vuoden loppuun ja Vieremällä keväällä 2013 helmi-maaliskuun ajan. Erkki Matilainen 100-vuotta näyttely on ollut osin esillä Anu Matilaisen ateljeessa 25.4.2013 alkaen.

Ylihärmän pioneerien tapaamiset ja haastattelut

Pioneerit järjestävät vuosittaisen tapaamisen, johon yhdistyksen edustajat on kutsuttu. Kuluvan vuoden tapaaminen järjestettiin Härmän Kuntokeskuksessa 4.5.2013. Tämän lisäksi on PionP 24:n veteraaneja Yrjö, Savola, Heikki Mäki-Kojola, Osmo Korkea-aho, Toivo Pekkala ja Arne Öörni. Lisäksi on haastateltu Pohjanmaalla ja Vaasassa kotoisin olevia veteraaneja Ilmari Laukkosta ja Lauri Luutosta.

Lottien haastattelut

Yhdistys on haastatellut ilmavalvontalotan tehtävissä toimineita lottia Laila Halmetta Tampe- reella, Annikki Lehmusta Hämeenlinnasta ja Eeva-Liisa Kumpulaista Helsingistä sekä eläin- sairaalassa toiminutta Salme Sulosta Helsingistä, Hilja Lämsä ja Helvi Lonkilaa Kiuruvedeltä.

Veteraanihaastattelut

Yhdistys on videoinut kaikkien yhdistyksen järjestämien tilaisuuksien puheet sekä haastatellut veteraaneja, Kalle Sutinen, Tauno Remes, Olavi Tiittanen, Vilho Kärkkäinen, Uno Kananen, Tauno Kauranen, Aulis Lintunen, Endel Kingo, Erkki Setälä, Pentti Perttuli, Paavo Lonkila, Olavi Saastamoinen, Klaes Kärkkäinen, Eino Tikkanen

Muistamiset

Yhdistyksen jäsenet Ermei Kanninen, Olavi Tiittanen, Yrjö Savola, Ilmari Koppinen täyttivät tasavuotia. Lisäksi yhdistys on muistanut veteraaneja Ilmari Laukkonen, Paavo Saksman, Hannes Auttinen, Heikki Partanen ja Uno Kananen. Yhdistyksen edustajat osallistuivat Heikki Bergin, Helvi Lonkilan ja Erkki Setälän hautajaisiin. Rukajärven suunnan poisnukkuneita veteraaneja ovat Matti Karkulehto, Veikko Kemiläinen, Timo Kärkkäinen, Jalmari Manu, Aappo Pietikäinen, Viljo Väyrynen, Erkki Kettunen, Olavi Tanner, Eino Hartikainen, Antton Jääskeläinen ja Sakari Vesterinen, Onni Vallius ja Markku Pyykkö, joiden omaisille toimitettiin muistoadressit.

Rukajärven suunnan sodanjälkeisen asevelitoiminnan historiikin kirjoittaminen

Yhdistys aloitti Rukajärven suunnan sodanjälkeisen asevelitoiminnan historiikkiaineiston kokoamisen ja kirjoittamisen. Työ on ollut keskeytyneenä, koska saatiin merkittävää lisätietoa mm. PionP 24:n ja KTR 18 veteraanien sodanjälkeisestä toiminnasta. Tässä yhteydessä koko aineisto on osatyönä tallennettu digitaaliseen arkistoon. Aineisto käsittää myös sodan jälkeen julkaistujen Korven Kaiku-lehtien digitoinnin ja niissä julkaistujen juttujen ja valokuvien hakemiston.

Osasto Puustisen johtaman partioetken aineiston kokoaminen

Rukajärven joukoista koottu 600 miehen partioetki Jeljärven huoltokeskuksen tuhoamiseksi tehtiin maaliskuussa 1943. Yhdistys kokosi tätä partioetkeä koskevat taistelukertomukset ja muun kirjallisen aineiston, josta digitoitiin sähköiseen arkistoon.

Partioetkestä tuli v. 2013 kuluneeksi 70-vuotta, johon mennessä yhdistyksen tavoitteena on saada valmiiksi veteraanien videohaastatteluja koskeva dokumenttielokuva.

Projektin toteutti pääosin yhdistyksen jäsenistä koostuva Ryhmä Pienikä, joka valmisti elokuvan lisäksi myös kirjan, jonka yhdistys julkaisi. Veteraanihaastattelut on suurelta osin tehty kuluneena toimintavuonna.

Kaatuneitten rekisteri

Yhdistyksen jäsenet Hannu Kauppinen ja Ossi Laine ovat koonneet Rukajärven suunnan n. 2.750 kaatuneen rekisterin. Hannu Kauppinen on tehnyt Rukajärven suunnalla kaatuneista n. 164 upseerista oman rekisterin, johon hän on sisällyttänyt kaatuneista laajemmat ja yksityiskohtaisemmat tiedot. Hannu Kauppisen kokoama aineisto sisältää eri lähteistä kaatuneista kerättyä tietoa.

Rukajärven suunnalla kaatui n. 2750 sotilasta, heistä jäi kentälle 74 ja katosi 125. Ilomantsin taisteluissa kaatui 48 (KEK 12, kaatuneiden evakuoimiskeskus).

Rekisterin avulla voidaan tästä lähtien saada lisätietoa eri taistelujen kulusta. Aineisto pyritään saamaan julkaistavaan asuun 5.9.2014 mennessä, jolloin tulee kuluneeksi 70 vuotta Jatkosodan päättymisestä ja jolloin Rukajärvi keskus virallisesti vihittäisiin käyttöön.

Julkaisut

Edellä kerrottiin omassa kappaleessaan Rukajärven luutnantti kirjasta. Lisäksi Kevyt osasto 2:n historiankirjoitustyö käynnistyi historiatoimikunnan aloitteesta, jonka puheenjohtajana toimii aloitteen tekijä Ari Komulainen. Historiateoksen Raappanan nyrkki kirjoittajaksi on lupautunut sotahistorioitsija, rajakapteeni Tauno Oksanen.

Teosta varten on haettu apurahaa. Olvi-Säätiö myönsi tarkoitukseen 2.000 € Ylä-Savon kulttuurirahasto 10.000 € Ylä-Savon säätiö 300 € ja Kiuruveden kaupunki 6.500 €

Ryhmä Pieninkä hiihti partioretken reitin ja teki julkaisun Jeljärven Os. Puustisen partioretkestä ja vastaavan elokuvan.

Yhdistyksen julkaisemasta esitteestä ja Rukajärven tie esitteestä on otettu uusi painos, joka on käytössä Rukajärvikeskuksessa.

Valokuvanäyttelyistä Marski Rukajärvellä ja Erkki Matilainen 100-vuotta julkaistu omat valokuvanäyttelyesitteet.

Yhdistyksen jäsenten kirjoitukset eri lehdissä

Leevi Kuokkanen kokosi ja kirjoitti Pallon taisteluista Sotaveteraanilehteen artikkelin Pallon taisteluista, jotka käytiin kesäkuussa 1943.

Rukajärvikeskuksen avaaminen

Rukajärvikeskus on merkitty yhdistyksen toimintasuunnitelmaan sen toiminnan alusta lukien. Tavoitteena oli perustaa keskus Iisalmeen ja Lieksaan ja että se avattaisiin 5.9.2014 kansalaisjuhlassa, jolloin tulee kuluneeksi 70 vuotta Jatkosodan päättymisestä. Iisalmen osalta keskus tyrehtyi, kun yrittäjä luopui Raatihuoneen kohteen ylläpidosta. Lieksassa yhdistys sai kuluvan vuoden alussa tarjouksen, jossa keskuksen sijoittamista ehdotettiin Timitran linnan tiloihin. Yrittäjä asetti määräajan, joka hyväksyttiin ja pikavauhtia Rukajärvikeskus päätettiin avata yleisölle jo etuajassa kesällä 2013. Avajaiset pidettiin 1.7.2013 eli uuden toimintavuoden puolella, josta syystä keskuksen perustamisesta aiheutuneet kulut jakautuvat kahdelle tilikaudelle.

Keskuksen perustamisesta aiheutuneet kulut on saatu osin lahjoituksin ja osin yhdistyksen jäsenet ovat osin lainanneet rahoja ja erilaisia näyttelyesineitä, joista Rukajärvikeskuksen nykyiset näyttelyt koottiin.

Rukajärvikeskuksen perustyöt tehtiin talkooväen turvin. Talkoita järjestettiin osin Kiuruvedellä, jossa valmistettiin näyttelykehikot ja osin Lieksassa, jossa näyttelykehikot maalattiin ja näyttelyt pystytettiin.

Rukajärvikeskukseen saatiin Suomalaisen kulttuurien museon lahjoituksena kaikki vitriinit, jotka kunnostettiin talkoovoimin. Talkoisiin osallistui kaikkiaan 53 henkilöä, mikä vastaa n. 150 henkilötyöpäivää.

Rukajärven matkat

Yhdistyksen jäsenet ovat osallistuneet Väinö Väänäsen järjestämille viidelle Rukajärven matkalle, joita on ollut ainakin kolmelle matkalle. Lisäksi Reijo Kortelainen on järjestänyt kaksi matkaa. Jäsenet ovat tehneet omia matkojaan myös yksityisesti.

Rukajärven tie on muodostumassa huomattavaksi kotimaan matkailukohteeksi. Rukajärven tien varren yrittäjät eivät ole kaikin ajoin pystyneet tarjoamaan pyydettyä ruoka- ja kahvitarjoilua, vaan matkanjärjestäjät ovat joutuneet suunnittelemaan matkan siten, että ruokailu järjestetään Lieksan kaupunkikeskuksessa.

Inarin rajanylityspaikka

Yhdistyksen jäsenet ovat Rukajärvellä vieraillessaan selvittäneet mahdollisuuksia avata Rukajärven matkailua edistävä Inarin raja-asema. Yhdistyksen tiedossa on, että Lieksan kaupunki on neuvotellut asiasta useampaan kertaan ja viimeiset neuvottelut on käyty v. 2012 aikana.

Pielisen-Karjalan yrittäjät ovat myös olleet kiinnostuneita Inarin raja-aseman avaamiseen matkailukäyttöön. Nykyisin Inarin raja-asema on pelkästään puutavaraliikenteen käytössä.

Jäsenhankinta

Jäsenhankinta tapahtui pääosin yhdistyksen internetyhteyksien kautta. Uudet jäsenet ovat osallistuneet aktiivisesti keräystyöhön toimittamalla aineistoa. Lisäksi he ovat osallistuneet Rukajärven matkoille, joita yhdistyksen jäsenet Väinö Väänänen ja Reijo Kortelainen ovat järjestäneet.

Yhdistyksen taloudesta

Yhdistyksen taloudellinen tilanne on varsin tiukka. Toimintasuunnitelman mukaisia hankkeita varten haettiin rahankeräyslupaa, rahankeräyksen tulot ovat toimikaudelta yhteensä 11.565 € sen turvin saatiin katettua osa vuonna 2011 toteutettua Rukajärven tien kuluista ja osa käytettiin Rukajärvikeskuksen perustamiskuluihin.

Toimintakertomuksen liite keräystä aineistosta ja luettelo muusta toiminnasta:

Yhdistyksen perustamisen jälkeen olemme järjestäneet seuraavat seminaarit:

- Jukolan motti 2.7.2011, Rukajärven tien vihkiminen, paikalla n. 80 henkilöä
- Lieksa 2.7.2011, Lieksan kaupunki Jatkosodassa, paikalla 60 henkilöä, yhteensä Lieksassa n. 100 henkilöä
- Rukajärven taistelut Jatkosodassa, kansainvälinen seminaari Iisalmessa 17.9.2011, paikalla n. 300 henkilöä.
- Rukajärven suunnan kirjallisuus, 19.5.2012 Lappajärvellä Kylpylä Kivitipussa, paikalla reilut 100 henkilöä
- Marski Rukajärvellä 1.9.2012 Runnin Kylpylä, seminaarissa noin 100 henkilöä.

Lisäksi olemme järjestäneet seuraavat valokuvanäyttelyt:

- Rukajärven taidetta Jatkosodan ajalta Iisalmen kulttuurikeskus 2009
- Rukajärven taidetta Jatkosodan ajalta, Taistelijan Talo, Ilomantsi, v. 2009
- Rukajärven taidetta Jatkosodan ajalta, Kiuruveden kulttuurikeskus 2010
- Rukajärven taidetta Jatkosodan ajalta, Pielaveden kirjasto, v. 2010
- Rukajärven taidetta Jatkosodan ajalta2 Lieksan kirjasto v. 2011
- Majewskin partiomatka 1942, Lieksan kulttuuritalo v. 2011
- Pentti Perttulin 95-vuotisjuhlanäyttely, Lieksan kulttuuritalo v. 2011

- Rukajärven taidetta Jatkosodan ajalta, Raahen Pattasten koulu, v. 2012
- Rukajärven taidetta Jatkosodan ajalta, Marskin Majalla, v. 2012
- Rukajärven taidetta Jatkosodan ajalta, Kylpylä Kivitippu, Lappajärvi, v. 2012 - Marski Rukajärvellä, Runnin Kylpylä, Iisalmi, esillä 1.8.–30.9.2012
- Marski Rukajärvellä, Lieksan Asema, Lieksa, esillä 15.8.–30.9.2012

Suunnitteilla olevat näyttelyt:

- Erkki Matilainen 100-vuotta, Iisalmi, v. 2013
- Marski Rukajärvellä, Keskusrikospoliisin näyttelytilat Vantaa v. 2013
- Rukajärven taidetta Jatkosodan ajalta, Espoo, esillä 2013
- Veteraanijuna Ylä-Savosta Lieksaan ja näyttely, Iisalmi, v. 2014
- Jatkosodan viimeinen taistelu Suomen ja Neuvostoarmeijan välillä, Lieksa, v. 2014

Julkaisut:

- Rukajärven rintaman taidetta Jatkosodan ajalta -esite
- Marski Rukajärvellä valokuvanäyttely, esite
- Rukajärven tie, esite
- RSHY - Rukajärven suunnan historiayhdistys esite
- Rukajärven suunta esitteet monikielisinä (englanti, ranskan, ruotsi, saksa, suomi ja venäjä).
 - Rukajärven taistelut esite
- Pentti Perttuli, Kirjoituksia Rukajärven suunnan veteraanien perinnetyöstä, kovakantinen
- Pentti Perttuli, Kirjoituksia Rukajärven suunnan veteraanien perinnetyöstä, pehmeäkantinen
- Pentti Perttuli Rukajärven suunnalla, Kev.Os. 2, Rj.P 6, valokuvateos
- Pentti Lehtinen Rukajärven suunnalla, Sotamuistojani Isänmaan puolesta, Osa 1, valokuvateos
- Taisteluosasto Majewskin retki Maigubaan, tammikuussa 1942.

Kerätyt aineistokokonaisuudet:

- Veteraanahaastattelut, veteraanien itsensä kokoamat n. 10.000 sivua ja yhdistyksen kokoamat n. 5000 sivua.
- Yhdistyksen käyttöön, pääasiassa veteraanien arkistoista saadut ja digitoimat n. 5000 valokuvaa.

C-kasetille tallennetut haastattelut:

Yhdistyksen hallussa on 23 veteraanin C-kasetteja, yhteensä n. 150:n tunnin nauhoitteet, mitkä on tarkoitus muuttaa digitaaliseen muotoon. Yhdistys on pyytänyt lisäksi lupaa saada digitoida kirjailija Onni Palasteen suorittamat n. 50 Rukajärven veteraanin haastattelut, joita säilytetään kansallisarkiston yksityiskokoelmissa. Lisäksi yhdistyksen jäsenet ovat toimittaneet Suomen kirjallisuuden seuralle Rukajärven suunnan historiikkitoimikunnan haastatteleminen 640 veteraanin kaikki 619 C-kasetit (huom. yhteishaastattelut).

Videohaastattelut:

yhdistyksen jäsenet ovat haastatelleet yhteensä 75 veteraania ja lisäksi yhdistys on saanut 25 Rukajärven veteraanin videohaastattelut eli yhdistyksellä on tällä hetkellä käytössään vähän yli 100 veteraanin videohaastattelut.

Yhdistyksen jäsenistä pääosin koostuva Ryhmä Pieninkä on valmistanut tähän mennessä kolme dokumenttielokuvaa, Rukajärven suunnan taistelut v. 2010, Majewskin partio Muurmannin radalle v. 2012 ja Partio Kalivokankaalle v. 2012

Taisteluosasto Majewskin retki Maigubaan tammikuussa 1942,

veteraanien haastatteluja, lehtiartikkeleita, taistelukertomuksia, käskyjä, kaatuneitten kortit jne. Kokoelmaan liittyy aineistoa myös taisteluosaston komentajasta A. Majewskista, yhteensä n. 2500 sivua (Yhdistyksen hallituksen jäsenet+Pentti Kärkkäinen). Tähän aineistoon liittyvät veteraanihaastattelut videolle (Pentti Perttuli, Erkki Setälä, Toimi Lukkarinen, Kai Neuvonen, Tauno Tikkanen, Ilmari Koppinen).

Kenttävartio Joen aineisto,

n. arviolta n. 500 sivua (Yhdistyksen hallituksen jäsenet+Pentti Kärkkäinen). Tähän aineistoon liittyvät veteraanihaastattelut videolle (Paavo Lonkila, Endel Kingo, Tauno Rautiainen ja Vilho Kärkkäinen). Sekä ääninauhat (Paavo Lonkila, Yrjö Tikkanen, Martti Tuovinen).

Laiston suon taistelun aineisto (Ossi Laine ja Pentti Kärkkäinen).

kaatuneitten tiedostot,

mikä käsittää n. 2750 Rukajärven suunnalla kaatuneen sotilaan tiedot, työ osin kesken (Ossi Laine ja Hannu Kauppinen).

kenttävartioitten luettelot koko Jatkosodan ajalta, mikä käsittää tiedot kaikista kenttävartioista ja tukikohdista koordinaatteineen ja peitenimineen, työ osin kesken (Antti Haapalainen).

Lisäksi yhdistykselle on luovutettu käyttöön lukuisia määriä Rukajärven veteraanien passeja ja mm. tuntolevy sekä yhdistyksen jäsenet ovat hankkineet paljon erilaisia puhdetyöesineitä ja kunniamerkkejä. Taideteokset ja puhdetyöesineet on valokuvattu ja niistä on tehty erillinen valokuvanäyttelyesite.